

WERKEN AAN BETERE BODEM

[PILOT] Wormencompost in Winterswijk

TOEPASSING

Bodemverbetering: bermmaaisel voor wormencompost

WAAR

Gemeente Winterswijk

KETENPARTNERS

- Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk (WCW)
- Gemeente Winterswijk
- Agrariër
- Kwekerij
- Wageningen Universiteit
- Van Hall Larenstein
- Nutriënten Management Instituut (NMI)
- Provincie Gelderland

DOORLOOPTIJD PILOT

2017-2021

WELK TYPE MAAISEL

Bermgras, slootmaaisel

HOEVEEL MAAISEL

5 à 10 m³ per pilot, totaal 2 pilots

WIE LEVEREN HET MAAISEL

Agrariër, loonwerker

AFNEMER(S)

- 1 deelnemende agrariër (boerenerf op volle grond)
- 1 deelnemende kwekerij (op volle grond)

Pieren zetten organisch afval om in humus. Juist daarvan is er een tekort in veel verarmde Nederlandse landbouwgronden. In Winterswijk worden er daarom pilots uitgevoerd om te leren hoe je het beste wormencompost kunt maken.

In Nieuw-Zeeland was er eens een Duitse bodemexpert die van 200.000 ton organisch materiaal succesvol 50.000 ton wormencompost wist te maken. Wormencompost levert 10 tot 30 procent meer opbrengst in de landbouw. Wormencompost is dan ook een exportproduct, de prijs is drie keer zo hoog als die van gewone compost.

“Het gaat ons natuurlijk niet om export of grootschalige handel. Het idee is dat de boeren straks op hun eigen terrein zelf een wormencompostbultje kunnen maken. Daarmee kunnen ze de bodemkwaliteit weer herstellen,” zegt Arie Schoemaker, secretaris/projectleider bij de Stichting Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk. WCW faciliteert namens de gemeente de samenwerking tussen boeren en natuurbeheerders in Winterswijk.

Werken aan betere bodem

Herstel van de bodemkwaliteit blijkt hard nodig. “Tussen 2010-2013 draaide er hier in de regio een GLB-pilot (gemeenschappelijk landbouwbeleid). Wij hebben die GLB-pilot toen benut om te kijken wat er goed is voor de biodiversiteit in zijn algemeenheid. Daarbij stuitte we continu op hetzelfde probleem: de slechte bodemkwaliteit. De bodem is jarenlang is verwaarloosd. Iedereen weet dat. Maar er gebeurt weinig om er iets aan te doen.”

Het programma ‘Werken aan betere bodem’ van de provincie Gelderland moet daar nu verandering in brengen. Het programma bestaat uit drie onderdelen: mais na graanteelt, het effect van organisch stofgehalte op pH nabij de beken, en tenslotte het project met wormencompost.

Over dat laatste: “Wij kwamen in contact met die Duitse bodemspecialist uit Nieuw-Zeeland. Bovendien werken we al jaren samen met de Wageningen Universiteit en met het NMI. Van het een kwam het ander. Al snel ontstond de vraag: mag en kan wormencompost ook hier in Nederland?”

“WUR heeft ondertussen van de provincie een bodemproject toegezegd gekregen. Ook de Hogeschool Van Hall Larenstein doet mee. WCW doet ook mee via twee pilots op de volle grond: een op de akker bij een agrariër, en een bij een kwekerij. Daarbij willen we bermmaaisel inzetten als bron van cellulosevezels. Tijdens de pilots

wordt niet alleen de samenstelling van het materiaal gemeten en de omzetsnelheid, maar ook wat er onder de bult in de bodem gebeurt. We beginnen met het onderzoeken van het effect van de Nederlandse winter op de wormen. Als het lukt willen we de pilots volgend voorjaar opschalen naar 4 à 5 plekken.”

Op zoek naar het perfecte wormenmenu

Dan de vraag: hoe werkt het? “Bij onze proefopstelling leveren de boer en de loonwerker het bermmaaisel op specificatie aan. Daar komt nog dezelfde hoeveelheid dierlijke mest bij, aangevuld met ander organisch materiaal, zoals voerrestanten van de melkveehouder en een afgemeten hoeveelheid groente- en fruitresten. Dat alles om de maaltijd voor de wormen wat aantrekkelijker te maken. Want van maaisel alleen zullen wormen niet eten. En als je alleen maar mest aan wormen voert, lukt het ook niet. Het gaat om de juiste samenstelling en de juiste verhoudingen tussen verschillende soorten organisch uitgangsmateriaal. Een uitgekiend menu is bepalend voor het productieproces, en daarmee voor het eindresultaat.”

En dan? “In principe is het organisch materiaal binnen driekwart jaar opgegeten door de wormen. Dan wordt de geproduceerde humus ingezameld. Een stuk verderop wordt een nieuwe verse bult organisch materiaal gecreëerd. De wormen verhuizen zelf mee, omdat ze op zoek gaan naar nieuw eten. Wist je dat een worm wel 80 meter per nacht kan afleggen?”

Dat Arie Schoemaker gelooft in wormencompost, moge duidelijk zijn: “Persoonlijk heb ik niks met wormen. Maar wat een worm aan waarde meegeeft aan je bodem, dat raakt je gewoon. Sinds een half jaar heb ik zelf thuis ook een wormencompostbak. Het vocht uit de compostbak (‘wormenthee’) geef ik aan afgeschreven aardbeienplanten die ik vorige jaar al weg had willen doen. Het is nu eind september, en ik oogst nog steeds aardbeien.” ∞

Wormen
maken
de bodem

